

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Πληροφορικής

Γλώσσες Προγραμματισμού και Μεταγλωττιστές

Προαιρετική Εργασία

Συντάκτης:

Αλέξανδρος Κόρκος

Καθηγητές:

Μακρής Γεώργιος

Εισαγωγή

Η εργασία αυτή αναπτύχθηκε με το εργαλείο ANTLr v4 σε συνδυασμό με την γλώσσα Java.

Η δομή του Project έχει ως εξής:

```
SimplePascal
├── ...
├── src
│   ├── ...
│   ├── SimplePascal.g4
│   └── Visitor.java
├── SimplePascal.jar
├── SimplePascalTest1.p
└── SimplePascalTest2.p
```

Το αρχείο `SimplePascal.g4` περιέχει την λεξική και την συντακτική ανάλυση, με βάση την εκφώνηση της εργασίας. Στο αρχείο `Visitor.java` γίνεται η σημασιολογική ανάλυση και συνεπώς, η παράγωγή του πίνακα συμβολών και του συντακτικού δένδρου. Τα υπόλοιπα αρχεία του φακέλου `src`, αποτελούν βοηθητικές κλάσεις για την ολοκλήρωση της εργασίας.

Τα αρχεία με κατάληξη `.p`, αποτελούνε προγράμματα σε γλώσσα `SimplePascal` που μπορούν να εκτελεσθούν.

Τέλος, το αρχείο `SimplePascal.jar` είναι εκείνο που θα εκτελεσθεί για να γίνει η παραγωγή των στόχων της εργασίας. Για αυτό τον λόγο, στο φάκελο `SimplePascal` θα πρέπει να ανοιχθεί ένα παράθυρο της γραμμής εντολών και πληκτρολογηθεί η παρακάτω πρόταση ¹:

```
java -jar SimplePascal.jar <filename>.p
```

όπου `<filename>.p` το όνομα του αρχείου (π.χ. `SimplePascalTest1.p`).

Για οποιαδήποτε απορία ή ασάφεια έχει δημιουργηθεί, επικοινωνήστε με τον συντάκτη alexkork@csd.auth.gr.

---

¹Είναι αναγκαίο να υπάρχει εγκαταστημένο κάποιο Java JDK

Κεφάλαιο 1

Λεξική ανάλυση

Εδώ θα παρουσιαστούν εν συντομία, κάποιοι από τους σημαντικότερους λεξικούς κανόνες.

```
1 RCONST: [0-9]*DOT[0-9]+(E DASH?[0-9])?  
2 | ([1-9][0-9]*)E DASH?[0-9]  
3 | (ZERO H)((ZERO|([1-9][0-9]| [A-Fa-f])+)DOT(ZERO|([1-9][0-9]| [A-Fa-f])+))  
4 | (ZERO B)([0-1]*DOT[0-1]*[1][0-1]*);  
5  
6 ICONST: ZERO  
7 | [1-9]+[0-9]*  
8 | (ZERO H)([1-9] | [a-fA-F])+([0-9] | [a-fA-F])*  
9 | (ZERO B)[1]+[0-1]* ;
```

Κώδικας 1.1: Υλοποίηση RCONST και ICONST

Όπως φαίνεται στο παραπάνω απόσπασμα 1.1, πραγματοποιείται υλοποίησή των σταθερών για ακέραιους και πραγματικούς αριθμούς όχι Μονό για την δεκαδική αναπαράσταση των αριθμών, αλλά και για την δεκαεξαδική και δυαδική τους αναπαράσταση.

```
1 CCONST : EARS(LETTER | NPC)EARS;
```

Κώδικας 1.2: Υλοποίηση CCONST

Από το κώδικά 1.2 φαίνεται η υλοποίηση των σταθερών χαρακτήρων. Περικλείονται από μονά αυτακία (EARS) και το περιεχόμενο μπορεί να είναι είτε ένα non-printing character (NPC) είτε ένας και μόνο χαρακτήρας στο διάστημα ASCII που δίνει η εκφώνηση της εργασίας.

```
1 ID : UNDERSCORE*([A-Za-z])+(( [A-Za-z] | [0-9] )*)|(UNDERSCORE*([A-Za-z] | [0-9])+)*) ;
```

Κώδικας 1.3: Υλοποίηση ID

Εδώ γίνεται η αναγνώριση των αναγνωριστικών, σύμφωνα πάντα με την εκφώνησή της εργασίας. Μια σημείωση, η δήλωση για την αναγνώριση των συμβολοσειρών είναι πιο πάνω από αυτή για τα ID, καθώς στο εργαλείο ANTLr η δήλωση που βρίσκεται χαμηλότερα έχει μεγαλύτερη προτεραιότητα (εάν ήτανε ανάστροφη η σειρά εμφάνισης, τα ID θα αναγνωριζόταν σαν String).

Κεφάλαιο 2

Συντακτική ανάλυση

Το εργαλείο ANTLr, είναι γνωστό πως μπορεί να λειτουργήσει ακόμα και όταν υπάρχει αριστερή ανάδρομη. Για αυτό τον λόγο, δεν αντιμετωπίστηκαν αυτά τα φαινόμενα μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις που ήταν απαραίτητα για την σημασιολογική ανάλυση. Επιπλέον, έχουν οριστεί κάποιες συναρτήσεις για την μετατροπή μεταξύ των συστημάτων αναπαράστασης των αριθμών (`hexadecimalToDecimal`, `hexadecimalToReal`, κτλ).

```
1 expression : NOTOP expression
2           | op = (ADDOP | SUBOP) expression
3           | expression op = (MULOP | DIVOP | DIV | MOD | ANDOP) expression
4           | expression op = (ADDOP | SUBOP) expression
5           | expression op = (INOP | LTEQ | GTEQ | LT | GT | EQU | NEQ) expression
6           | expression OROP expression
7           | variable
8           | ID LPAREN expressions RPAREN
9           | constant
10          | LPAREN expression RPAREN
11          | setexpression
12          ;
```

Κώδικας 2.1: Υλοποίηση του κανόνα expression

Όπως φαίνεται στο παραπάνω τμήμα 2.1, έχουν γίνει αρκετές αλλαγές με σκοπό να επιλυθεί οποιοδήποτε ζήτημα προτεραιότητας τελεστών. Στο εργαλείο ANTLr, ο κανόνας που βρίσκεται πιο πάνω έχει και την μεγαλύτερη προτεραιότητα.

```
1 variable_defs : identifiers? COLON typename (SEMI identifiers? COLON typename)* ;
2 type_defs    : ID EQU type_def (SEMI ID EQU type_def)* ;
3 constant_defs : ID EQU expression (SEMI ID EQU expression)* ;
```

Κώδικας 2.2: Υλοποίηση κανόνων για τις μεταβλητές, τους τύπους και τις σταθερές

Οι κανόνες του αποσπάσματος 2.2 που δόθηκαν στην εκφώνηση της εργασίας, υλοποιούνταν με αριστερή αναδρομή. Το εργαλείο ANTLr μπορεί να χειριστεί της αριστερές αναδρομές αυτόματα και χωρίς πρόβλημα ωστόσο, για τον ευκολότερο χειρισμό για την ευκολότερη σημασιολογική ανάλυση οι εκφράσεις τροποποιήθηκαν όπως φαίνεται και στο κώδικα 2.2.

Κεφάλαιο 3

Σημασιολογική ανάλυση

Για να επιτευχθεί η σημασιολογική ανάλυση, είναι αναγκαίο να υπάρχει ένα συντακτικό δένδρο (Abstract Syntax Tree – AST). Για κάθε κόμβο του δένδρου, το εργαλείο παρέχει μια βασική μέθοδο¹ η οποία είναι κενή, η οποία καλείται όταν ο parser αντιστοιχίσει την συμβολοσειρά της εισόδου με τον κανόνα που αναπαριστά ο κόμβος του δένδρου. Για να γίνει λοιπόν η συντακτική ανάλυση, πολλές από αυτές τις μεθόδους υλοποιήθηκαν από τον συντακτική αυτής της αναφοράς. Οι μέθοδοι που εν τέλει υπερφορτωθηκαν φαίνονται στο αρχείο `Visitor.java`.

3.1 Πίνακας συμβόλων

Ο υλοποιημένος πίνακας συμβόλων, κρατάει τις μεταβλητές, σταθερές και τύπους και όλες τις σχετικές πληροφορίες, όπως εμβέλεια (τοπική ή καθολική), τύπο δεδομένων, το αναγνωριστικό τους όνομα και την τιμή.

Symbol table:				
Variables, types and constants:				
ID:	ar1	scope:	Global	dataType: Real type: Array
ID:	y	scope:	Global	dataType: Integer type: Array
ID:	j	scope:	Global	value is not set yet dataType: Integer
ID:	b	scope:	Global	dataType: dataType is defined by the user (i.e. Type) type: Array
ID:	w	scope:	Global	value is not set yet dataType: Real
ID:	monday	scope:	Global	value: 0 dataType: Enum
ID:	k	scope:	Local	value is not set yet dataType: Integer
ID:	friday	scope:	Global	value: 2 dataType: Enum
ID:	omega	scope:	Local	value: W dataType: Char
ID:	i	scope:	Global	value is not set yet dataType: Integer
ID:	oioio	scope:	Global	value: 27.0 dataType: Integer
ID:	r	scope:	Global	type: Record
ID:	int	scope:	Local	value: 5 dataType: Integer
ID:	re	scope:	Global	type: Record
ID:	pppp	scope:	Global	value: true dataType: Boolean
ID:	c	scope:	Global	dataType: Char type: Array
ID:	day	scope:	Global	type: EnumStruct
ID:	day_array	scope:	Global	dataType: Char type: Array
ID:	xx	scope:	Global	dataType: Real type: Array
ID:	z	scope:	Global	value is not set yet dataType: Real
ID:	ar	scope:	Global	dataType: Integer type: Array
ID:	g	scope:	Global	value: 11.0 dataType: Integer
ID:	re1	scope:	Global	type: Record
ID:	c	scope:	Local	value is not set yet dataType: Integer
ID:	gar	scope:	Global	type: SubArea
ID:	tuesday	scope:	Global	value: 1 dataType: Enum
ID:	arrel	scope:	Global	dataType: dataType is defined by the user (i.e. Type) type: Array
ID:	x	scope:	Global	dataType: Integer type: Array
ID:	k	scope:	Global	value is not set yet dataType: Integer
Functions and procedures:				
ID:	_all	type:	Procedure	return: Void parameters: [ID: n scope: Local, ID: x scope: Local]
ID:	try_me	type:	Function	return: Real parameters: [ID: i scope: Local, ID: j scope: Local]
ID:	try_me	type:	Function	return: Boolean parameters: [ID: i scope: Local, ID: j scope: Local]
ID:	kkk	type:	Procedure	return: Void parameters: []
ID:	nested	type:	Procedure	return: Void parameters: [ID: i scope: Local]
ID:	try_me	type:	Function	return: Void parameters: []

Σχήμα 3.1: Πίνακας συμβόλων για το αρχείο `SimplePascalTest2.p`

Επιπλέον ο όπως φαίνεται από το σχήμα 3.2, κρατά πληροφορία για τα υποπρογράμματα, όπως

¹Οι μέθοδοι αυτοί στο εργαλείο ANTLr λέγονται επισκέπτες (visitors).

το αναγνωριστικό όνομα, το είδος (συνάρτηση ή διαδικασία), των τύπο δεδομένων της επιστρεφόμενης τιμής και τέλος τις παραμέτρους (εάν υπάρχουν) του υποπρογράμματος.

3.2 Συντακτικό δένδρο

Το συντακτικό δένδρο που δημιουργείτε κάθε φορά, παρέχεται από το εργαλείο ANTLr. Στην συνέχεια το δένδρο διασχίζεται με preorder τρόπο (διότι το εργαλείο ANTLr χρησιμοποιεί LL parser) ξεκινώντας από την ρίζα του δένδρου, που είναι ο κανόνας `program`. Τέλος, έχει υλοποιηθεί και μια κλάση `TreeUtils`, για την εκτύπωση του δένδρου σε περιβάλλον εντολών όπως φαίνεται και παρακάτω.

```
+-----+
|               Abstract syntax tree:               |
+-----+
program
  header programtry_it;
  declarations
    constdefs const
      constant_defs g=
        expression
          constant 001011
    ;
    typedefs type
      type_defs ar=
        type_def array[
          dims
            limits
              limit 1
              ..
              limit g
          ]of
          typename
            standard_type integer
      ;ar1=
        type_def array[
          dims
            limits
              limit 1
              ..
              limit g
          ]of
          typename
            standard_type real
      ;re=
        type_def record
          fields
            field
              identifiers x1,x2
              :
              typename
                standard_type integer
            end
          ;re1=
        type_def record
          fields
            field
              identifiers b
              :
              typename
                standard_type boolean
            end
          ;gar=
        type_def
          limit -g
          ..
          limit g
```

Σχήμα 3.2: Απόσπασμα του συντακτικού δένδρου για το αρχείο SimplePascalTest2.p

Πηγές

- [1] Bart Kiers, *Tiny Language for ANTLR 4*, 2020.
- [2] Bart Kiers, *How to exclude " and in ANTLR 4 string matching?*, 2013.
- [3] Gabriele Tomassetti, *The ANTLR Mega Tutorial*, 2016.
- [4] Gerald Rosenberg , *SnippetsTest for Antlr4*, 2021.
- [5] Ruslan Spivak, *Let's Build A Simple Interpreter. Part 13: Semantic Analysis.*, 2020.